

**254. Panyola, Jumi-Erdő-dűlő
(a projekt 23. sz. lh.-e, KÖH 89273)
(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Sza, Ú**

A Tisza–Szamos–Túr–közi tározók tervezett anyaggyerői és töltései területén terepbejárást végeztünk.

A település határában 2014. április 30-án folytattuk a terepbejárást. A nagyobbik, K-i vésztározó ÉK-i felét jártuk be. A terület jól vizsgálható, nagyrészt szántott rész, parcellákban néhány repcetábla, s már kinőtt búzavetés. Sajnos, utólag kiderült, hogy az egyik nyomvonalszakaszt nem pontosan járták be, hanem attól 200 m-re haladtak párhuzamosan. A Jumi-Erdő-dűlőben, a Tó-foki csatorna Ny-i oldalán két újkori és egy császárkori cserepet gyűjtötték össze. Az ÉK–DNy irányú lelőhely a Zsaró-kerti-csatorna és a Tó-foki-csatorna között 210 m hosszúságban és 145 m szélességben fekszik.

A Patakéli-Dűlő (KÖH 89271) lelőhelyről a jelentést lásd Kérszemjennél.

KÖRÖSFŐI ZSOLT

**255. Páli, Dombok⁵⁵
(KÖH 32270)
(Győr-Moson-Sopron megye) Pa, U**

A lelőhely Páli községtől D-re, kb. 3 km-re, a Rába gátjától mintegy 400 m-re levő kavicsbányában található. A lelőhely római kori és őskori leletekről korábban is ismert volt. 2014-ben az M86-os út építéséhez kapcsolódva és a korábbi bányát bővítve intenzív kavicskitermelésbe fogtak. Augusztus végén a bánya rézsűjében a felszín alatt mintegy két m-es mélységben pattintott köveket fedezett fel Hatos János régésztechnikus. Losonci Máté megyei régészeti felügyelőnek és a bánya támogatásának köszönhetően október 10-én próbafeltárást, majd október 30. és november 7. között mentőásatást végezhetünk a helyszínen. Ennek során egy 6–10 cm vastagságú, összefüggő leletes horizontot figyelhetünk meg, amely egy 20 cm vastag, sötétszürke színű humuszos réteg alsó felében helyezkedik el. Ez az eltemetett talaj egy kékeszürke színű, iszap jellegű, közvetlenül a pleisztocén kavicsösszletre települő üledékréteg fölött található, s fölötté egy ugyanolyan kékeszürke réteg következik. A rétegsor felfelé barnásabb színűre változik, s legfelül a vastag jelenkori humusz látható. Az eltemetett talaj és az azt befoglaló iszapos rétegek hidromorf jelenségeket mutatnak.

A leletes horizontból kizárólag pattintott kőanyag került elő, mely nyersanyagában is homogén. A rendkívül sok apró szilánk és a néhány elhasznált magkő helyben végzett köeszköz-készítésre utal. A kis méretű retusált eszközök között olyan mikroliatok is vannak, amelyek alapján az emberi megtelepedés korát az epipaleolitikumra vagy a kora mezolitikumra valószínűsíthetjük. Rétegtani metszet készítése közben az ásatási szelvénytől 5 m-re, s a leletes horizonttól 90 cm-rel magasabban egy kis méretű, trapéz alakú csiszolt kőbalta került elő, amely a neolitikum fiatalabb szakaszára keltezhető.

Abszolút korhatározás céljából a leletes horizont, valamint az alatta és felette levő iszapos rétegek üledékeiből mintát vettünk OSL-méréshez. A leletekkel azonos szintben faszén- és cséket is gyűjtöttünk, amely esetleg radiokarbon datálásra is alkalmas lehet.

MESTER ZSOLT

**256. Pári határa
(Tolna m.) Kú, Tő? I**

Kirhenberg (Altacker) (KÖH 37596): Lakossági bejelentésre helyszínelést végeztem május 22-én a falutól ÉK-re, a Tamási utcai házak fölötti szántóföldön, ahol az eső csontvázat mosott ki a két szántóföldet elválasztó, kb. 30 cm barázda aljából. Május 23-án kibontottam a csontvázat, koponyáját a víz elvitte. Tájolása ÉNy–DK irányú, kézfejeit a medencére hajtották. Koporsó nyoma nem jelentkezett, leletet nem találtam. A lelőhely ismert, ezen a dombon már 2003-ban is találtunk kiszántott csontvázat a szántásban. Május 27-én Czövek Attilával fémkeresővel átkutattuk a kiszántott vázak helyét. Találtunk egy I. Ferdinánd denárt, egy egyszerű bronz pántgyűrűt és egy vascsiholó töredékét. A tárgyak összetartozása a sírokkal kérdéses, ha mégis azokból származnak, akkor leginkább török kori, nem keresztény temetőre gyanakodhatunk.

Orvosi rendelő (Óvoda /Kis u. 152./) (KÖH 23227): A fenti lelőhely bejelentőjének munkatársa átadott egy koponyatöredéket, amelyet a faluban, a Kis utca és a Kossuth utca kereszteződésében álló óvoda mögötti partfalnál talált, a terep rendezésekor. A rézsűben a növényzet és a törmelék miatt érdemi megfigyelést nem tudtam tenni. A partfaltól néhány m-re, az óvoda udvarán 1986-ban Gere László ismeretlen korú, melléklet nélküli csontvázat bontott ki, tehát további sírok előkerülése is várható a környéken.

K. NÉMETH ANDRÁS

**257. Penyige határa
(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, Sza, N, Á?, Ú**

A Tisza–Szamos–Túr–közi tározók tervezett anyaggyerői és töltései területén terepbejárást végeztünk.

Gacsályi-tag 2 (20. sz. lh.) (KÖH 89267): A Penyige és Kőmörő közötti országúttól Ny-ra eső szakaszt korábban már bejártuk, de utólag kiderült, hogy rossz nyomvonalverzió alapján. Így 2014. április 15-én újra bejártuk. Az itt kanyargó, kiszáradt folyóág jobb partját jártuk be ezúttal, annak fákkal jelzett partszakasza és egy nagy kiterjedésű repceföld között haladva, majd egy méhészetet elérve, a Gacsályi-tagban egy szétszántott kemence patiosos foltját találtuk. Nagy méretű, áglyenyomatos patiosdarabokat gyűjtöttünk, valamint egy lassú korongolt, kavicszemcsés, szürke edényalj-töredéket, amely véleményünk szerint császárkor végére, népvándorlás korra keltezhető. A lelőhely a kiszáradt folyómeder Ny-i, magas partján fekszik.

Bár leleteket nem találtunk, nagy eséllyel a lelőhely nagyobb az általunk körülhatároltnál, kiterjedhet a folyó következő, É-i kanyarulatáig, követve a környezetéből enyhén kiemelkedő partszakaszt. Ebben az esetben háromszor nagyobb az első változatnál. Az általunk körülhatárolt rész ÉK–DNy irányú, 251 m hosszú, 212 m széles.

Gyenge-tag (5. sz. lh.) (KÖH 89261): Kőmörőig mentünk 2014. március 12-én. Az Öreg-Túr felé tartó földúton a falu ÉK-i végéig mentünk, innen tartva a jelenleg kiszáradt Fenyves-

55 A győri Rómer Flóris Múzeum által 2014–2015-ben, a bánya területén végzett feltárások eredményeként a korábban ott lokalizált kisebb lelőhelyek összevonásra kerültek. Ezek a Közhiteles Nyilvántartásban Páli, Dombok összevont lelőhely néven, 68201 azonosítószámon található.

csatornán keresztül, körbe szántók és legelők váltják egymást. Két, mára már elsekélyesedett csatorna között szórvány obszidián pengét találtunk.

Szegedi-tag (21. sz. lh.) (KÖH 89269): A nyomvonalat követve, a Csomota-csatorna és az említett kiszáradt holtág között, a Szegedi-tagban három helyen is gyűjtöttünk cserepeket, véleményünk szerint egyetlen, nagy kiterjedésű lelőhelyről lehet szó. A lelőhely ÉNy-i feléből Árpád-kori(?) kerámia, DK-i részén újkori és császárkori cserepek kerültek elő. Ezen kívül még három paticsrögöt, egy salakdarabot és egy vastárgyat (kérdéses, hogy régészeti) találtunk. A lelőhely Ny–K irányú, 507 m hosszú és 295 m széles.

KÖRÖSFŐI ZSOLT

258. Petőfiszállás, Ferencszállási-dűlő (KÖH 86947)

(Bács-Kiskun megye) A

A Kék-víz Észak Bács-Kiskun Megyei Ivóvízminőség-javító program–Ivóvízhálózat rekonstrukciós munkák, ellátó vezeték és távvezeték építése megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást 2014. május 29. és 18. között.

A terepbejárás során a címben megnevezett, korábban ismeretlen régészeti lelőhelyet és egy régészeti érdekű területet (Ferencszállási-csatorna, D) azonosítottunk, melyekről avar kori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

HARKAI ISTVÁN

259. Pécel, Hatos-dűlő (MRT 11. k. 19/2. lh., KÖH 26222)

(Pest megye) Ó, R, Sza

A B1 D400 kőolajvezeték rekonstrukcióhoz, kivitelezési munkáihoz kapcsolódóan a lelőhelyet 2014. április 4. és 26. közt tárta fel a szentendrei Ferenczy Múzeum.

A lelőhely egy lankás domboldalon terül el, ahol 73 objektum feltárása során több korszak emlékei kerültek elő: a meghatározhatatlan őskori anyag mellett főként a késő rézkori badeni kultúrához sorolható és szarmata kori anyagot tártunk fel. Kiemelkedően gazdag a 106. objektum leletanyaga, melyben több jól kiegészíthető, a klasszikus badeni kultúra időszakára keltezhető edény maradványai láttak napvilágot. A lelőhelyet egy patak szelte ketté, amelytől távolabb kerültek elő a szarmata leletek. Ez alól kivétel a 152. objektum, mely a lankás domboldal alján, a patak közelében feküdt. Ebben néhány cserép mellett nagy mennyiségű salakot találtunk. A feltárt terület 1984m².

Munkatársak: Bózsa Anikó, Sima Gábor és Szócs Péter.

RAJNA ANDRÁS

260. Pécs, Belváros keleti része (KÖH 70847)

(Baranya megye) Kk, Tő, Ú

A Szent Mór Iskolaközpont⁵⁶ (Hunyadi János út 9.) É-i épület-szárnya területén, a Hunyadi János úti bejáratnál, a Ny-i épületszárny mögötti udvar É-i végében álló garázs bővítésére

került sor. Ennek során a garázs É-i végét meghosszabbították. A garázs hátsó falában régészeti korú kultúrrétegződés jelentkezett, amelyet 2014. november 20. napon régészeti felügyelet keretében dokumentáltuk. A rétegekből késő középkori, hódoltság kori és újkori kerámiaanyag került elő, valamint objektumként egy kemence jelentkezett a metszetfal felső részén.

A természetes talajszint az iskolaközpont területén É-ról D-i irányba, illetve K-ről Ny-i irányba is erősen lejt. Ebbe a lejtős térszínbe építették az iskolát. É-i, legmagasabb részén az iskola építéskor belemélyítették a meglévő térszínbe, ennek eredményeképp kiásták a kultúrrétegeket is. A garázzsal egy szintben lévő udvar területére ugyanez érvényes.

TÓTH ZSOLT

Pécs, Péter-Pál sírkamra (Cella Trichora, a székesegyház nyugati oldala előtt) (KÖH 26789)

(Baranya megye) Ró, Ka, Á, Kk

A részletes tanulmány megjelent: Tóth Zsolt: Régészeti kutatások Sopianae északi temetőjében: az I. számú Cella Trichora 2013–2014. évi kutatásának eredményei. Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 54., 2016–2017 (Pécs, 2017), 267–304.

261. Pécs, Széchenyi tér (Szent Bertalan templom) (KÖH 28721)

(Baranya megye) Ró?, Á, Kk, Kú, Tő

A Széchenyi téren, a Belvárosi Plébániatemplom szigeteléséhez kapcsolódó földmunka régészeti felügyeletére a 2014. április 10. és június 20. közötti időszakban került sor. (*Az illusztrációt lásd a 129. oldalon!*) A templom kriptaszintjét kívülről körbe szigetelték, ugyanis a régi szigetelés előregedése miatt nedvesedett a föld alatti rész és a temetkezőhelyek a kripta oldalában beáztak. A szigetelési munkálatokhoz a templomot kívülről a K-i, É-i és Ny-i oldalon 1–1,5 m szélességben körbeásták. Az árkok mélysége 2–3,5 m között változott, igazodva a mai terepszínhez. Szigetelni csak a templom D-i oldalát nem kellett, ugyanis az már nincs földben, a felszínen áll. A beruházó a Pécsi Egyházmegye volt. A munkálatok mellé a Pécsi Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala régészeti felügyeletet írt elő, amelyet Janus Pannonius Múzeum végzett.

A Gázi Kászim pasa hódoltság kori dzsámijának É-i oldalához 1940-ben új, modern, szimmetrikus elrendezésű templomrész emeltek, amelynek alaprajza félköríves apszisra emlékeztet. Ehhez K-en és Ny-on egy-egy kis oldalkápolna tartozik, amelyek alaprajza szintén félköríves. Az új templomrész helyén Török Gyula (régész) és Gosztonyi Gyula (Pécsi Egyházmegye főépítész) végzett feltárásokat az építkezés megkezdése előtt, 1939-ben. Az akkori építkezés helyén a Szent Bertalan templom állt a középkor évszázadaiban. Részben a templom területén, részben a templomtól D-re épült fel a 16. században a török dzsámi. A katolikus templom már részlegesen elpusztult a dzsámi építésének idejére. A török dzsámi É-i oldalához, a középkori templom maradványai fölé a 18. században barokk épületrészt toldottak hozzá. Gosztonyiék a munkálatok megkezdése előtt ezt lebontatták, s ezt követte az építkezés előtt a régészeti kutatás.

Sajnos az új templomrész építéskor a régészeti kutatás után a középkori Szent Bertalan templom mintegy fele elpusztult. Ennek helyén található az új templomrész kriptaszintje. A templom É-i hajójának maradványai a templomtól É-ra, az út-

56 A helyszínen 2013-ban végzett kutatásról a jelentést lásd RKM 2013, 96.